

Povezava patronažne sestre z otroškimi zdravstvenimi ustanovami

Dr. Božena Grosman

Med najvažnejše naloge terenske medicinske sestre spada »preprečevanje obolenj ali vsaj pravočasna napotitev obolelega na pravo mesto«. Pri tem pa lahko že nastopita dve oviri. Preprečevanje obolenj je često celo težavnejše kot njih zdravljenje, saj marsikdo niti ne verjame v njih nevarnost, dokler jih ne občuti sam ali njegova družina. Zato mora terenska sestra imeti prepričevalen in odločen nastop, kajti že majhna negotovost lahko poruši težko priborjeno zaupanje. Čim več znanja in izkušenj pa bo imela, tem lažje se bo znašla v vsaki situaciji, tem prej si bo pridobila zaupanje ljudi.

Druga ovira v njenem delu nastopi često, kadar mora obolelega otroka napotiti na »pravo mesto«, t. j. k zdravniku ali v bolnico. Marsikje še vedno služi bolnica kot sredstvo za ustrahovanje otrok. »Če gre otrok v bolnico, bo tam tudi umrl, prej pa ga bodo, revčka, še mučili z različnimi injekcijami, operacijami itd.« — »Saj je tudi ta in ta umrl, ko so ga dali v bolnico« itd. Seveda ljudje pri tem govoričenju navadno pozabljajo, da so ga dali v bolnico šele tedaj, ko že vsa »žlahta«, sosedje in mazači niso mogli nič pomagati, bolezen se je pa medtem neovirano razvijala naprej. Ko je bolnik že umiral, pa so poskusili še zadnje. Tu potem pač vsa medicinska znanost ni mogla več pomagati. Še vedno se odrasli oziroma starši ne obvladajo, da bi o vsem tem ne govorili vpricho otrok. Tako je otrokova predstava o bolnici često vse prej kot pomirljiva. Razen tega pa starši neposlušne otroke svare pred različnimi obolenji, prehladi in poškodbami s strahovanjem. Ta strah, to strašilo pa je zdravnik in bolnica, kamor bo oboleli neposlušnež moral. Ali je tedaj kaj čudnega, če se otrok boji zdravnika, človeka v beli halji, ki mu je mogoče že prej kdaj prizadejal bolečino pri cepljenju, ko mu je dajal kakšno preventivno injekcijo, mu izdržl zob ali prerezal tvor itd. Bela halja je osovražena pri velikem delu malih otrok, še frizerju zaradi nje ne zaupajo! Kaj pa šele bolnica! Zapustiti bo moral mamico, svoj dom, kjer pozna vsak kotiček, in biti bo moral med čisto tujimi ljudmi! Ves čas bo moral mirno ležati v postelji, tega vendar ne zdrži noben otrok. Ali niso dovolj že težave in bolečine, ki mu jih povzročča bolezen, mar naj se revček podvrže še najrazličnejšim bolečinam, ki so v zvezi z zdravniškimi preiskavami in zdravljenjem? Pa še dieto mu bodo predpisali, ko vendar tako rad je klobase in bonbone. Take pomisleke sliši otrok od svoje okolice, bolnico si predstavlja kot nekakšno ječo, kjer bo moral prestajati kazen zato, ker ni ubogal in ker je zbolel. Ali je tedaj kaj čudnega, če se bolnice brani z vsemi štirimi?

Na take in podobne ugovore mora biti terenska medicinska sestra pripravljena, mora jih pa tudi znati pravilno zavriniti. Znati mora pomiriti otroka in starše ter obenem pravilno tolmačiti zdravniško delo. Znati mora zdravnika zblížati z ljudmi, kar ji največkrat niti ne bo posebno težko, saj je njeno delo na moč tesno povezano z zdravnikovim. Brez takega dobrega sodelovanja pa je tudi zdravniško delo otežkočeno. Razen tega mora ljudem prikazovati bolnico v pravi luči. Če pa hoče o zdravstvenih ustanovah prepričevalno govoriti, jih mora temeljito poznati. Zato se mora z njimi čimbolj povezati. Biti mora posredovalka med otrokom in bolnico, opozoriti mora

zdravnika na to ali ono posebnost otroka oziroma družine, na morebitne nalezljive bolezni v okolici, na dosedanje zdravljenje, zanimati se mora za potek zdravljenja ali pa vsaj za nadaljnja navodila ob otrokovem odpustu.

Tako bi to pot seznanili medicinske sestre z otroškim oddelkom Klinike za ušesa, nos in grlo. Oddelek ima 50 otroških postelj, poleg tega pa še 4 v izolirnici in 3 postelje za doječe matere. Seznaniti hočem tukaj terensko sestro samo v glavnem, kako skušamo našim malim bolnikom olajšati bivanje v bolnici. Različni so načini, kako si pridobiti zaupanje in pozneje tudi ljubezen malih bolnikov, pri čemer ravnamo seveda povsem individualno. Otrok pride na bolniški oddelek navadno ves preplašen, nezaupljiv in z odporom. S samimi sladkimi besedami ga pač ne bomo prepričali, da je bolnica zanj trenutno najboljši kraj. V prostoru, kjer starši z malim bolnikom čakajo na pediatrični pregled, stoji pod bohotno razraščnim filodendronom akvarij s prelepimi »živimi« ribicami. Na otroke pa gleda s stenskih slik vrsta nasmejanih otroških obrazkov. V sosednjem hodniku stoji voziček z lutko, gugalni stolček, jahalni konj, tricikel in avtomobilček, tak, da se lahko voziš v njem. Tudi v sobi, kjer se vrše pediatrični pregledi, razen bele halje prav nič ne spominja na zdravniško ordinacijo. Običajno poteka pregled nekako takole: Otrok pohiti k manjšemu akvariju z zlatimi ribicami z vzklikom: »Mama, glej, tudi tu ribice!« Potem se pa zagleda v stekleno omaro, kjer stoji polica s strokovno literaturo sredi med polico z otroškimi knjigami in risankami ter polico, polno mičnih igračk. Navadno se otrok brez upiranja pusti sleči in pregledati. Če se pa le še boji, pride na vrsto najprej starejši otrok, prvi pa iz varnega materinega naročja opazuje ves potek in potem gre navadno kar rad sam na »vrtiljak«. Če so kakšne težave, so te navadno šele na koncu, pri pregledu, zato je dobro, če otrok že pri svojem predhodniku vidi, da tudi jezik in zobke pokazati ni nič hudega. Važno je, da otroci ne jočejo, posebno tista dva dni v tednu ne, ko sprejmemo po 12 do 20 otrok za operacijo tonzil in adenoidnih vegetacij. Ti otroci so še posebno nervozni zaradi pregleda in čakanja v ambulanti, laboratoriju in sprejemnem uradu, razen tega pa so utrujeni, zaspani in lačni. V strahu so, kaj vse hudega jih še čaka, gotovo kaj groznega, saj je še mamica vsa zajokana in slabe volje. Šele ko vidijo, da prihajajo otroci od pregleda nasmejani in hite v igralnico, v katero so že prej pokukali in kjer jih že čaka poleg najrazličnejših slik in igrač dobra malica, se pomirijo. Če pa otrok med preiskavo joče, kaj hitro preplaši in do joka pripravi še druge. Zato je bolje, da gre tak kričač ven in počaka. Kljub materinemu protestu in zatrjevanju, da bo tudi pozneje jokal, gre potem navadno vse kar dobro, ko je otrok dobil v roke kakšno igračo. Nadaljnji potek — po materinem odhodu — je kar miren. Otroci, ki morajo biti za operacijo tešč, se naslednjega dne v igralnici lepo igrajo, pogovarjajo se o tem in onem doma, razkrivajo drug drugemu svoje zaklade, poslušajo pravljice ali ugibajo uganke in so v glavnem prav razumni in disciplinirani.

Razen otrok z obolenji grla pa imamo vedno mnogo otrok z raznimi boleznimi ušes, nosu in ustne votline. Večina otrok prav kmalu postane zaupljiva in se vpričo drugih otrok kmalu vživi v posebne razmere. Tu nam pomagajo še igrače, knjige in slikanice, radio, pa tudi lepo opremljeni prostori, ki prav nič ne spominjajo na kasarniške bolnice, in okusno pripravljena hrana. Še zdravila naj bodo — kolikor le možno — dobrega okusa v obliki (raznobarv-

nih) sirupov, čokoladnih in osladkorjenih tablet lepe barve, v mični škatlici, ki jo bo dobil otrok, ko bo porabil zdravilo. In če se bo ravnal po zdravniških predpisih, bo kmalu lahko vstal in šel v igralnico. Kako junaško zato marsikateri prenese tudi injekcijo, samo da bi prišel čimprej v igralnico, o kateri je že toliko slišal, in na igrišče, kjer da je razen gugalnic, »tehtnice«, peskovnika in tobogana več majhnih hišic in nič koliko udobnih ležalnikov pod pisanimi senčniki, pozimi pa se gredo otroci sankat, toplo oblečeni v volnene bajace in škornje. V nedeljo pa mamici, ki jih skoroda objokana pride obiskat, vsi srečni pripovedujejo, kaj vse so doživeli, kaj dobili, kaj so videli, s čim so se igrali, da so imeli »kino«, lutkovno gledališče itd. Tako naši bolniki po svojem odhodu domov spontano vrše propagando za bolnico, kjer da ni »nič hudega«.

Prav posebno pozornost pa posvečamo otrokom, ki so po nesreči pili raztopino lužnega kamna. Preprečevanje takih nesreč in opozarjanje odraslih, naj pred otroki skrbno zaklepajo vse strupene tekočine, razne kisline in tudi zdravila, bi moralo biti ena najvažnejših nalog slehernega zdravstvenega delavca. Vsaka terenska sestra bi morala videti takega bolnika in strašne posledice take nesreče, pa čeprav je otrok zaužil samo nekaj kapljic lužnega kamna. Tu ne pomaga kaj prida, tudi če otroku takoj damo piti kakšno kisloto tekočino, kis, limonado, v skrajni sili morda mleko. Ravno tako tudi takojšnja zdravniška intervencija ne more preprečiti vseh posledic. Tem huje pa je, če otroka zaradi nekaj kapljic sploh ne peljejo k zdravniku in pride otrok v bolnico z znaki stenoze šele takrat, ko že ves sestradan in izsušen niti lastnih slin ne more več požirati. Pa tudi otroci s svežo poškodbo pridejo v bolnico navadno šokirani, v zelo resnem stanju. Prve dni večinoma ne dobe per os nobene hrane in ne tekočine, ležati morajo v posteljici in prejemati poleg antibiotik in drugih injekcij vso tekočino v obliki infuzij. Zato postanejo nasproti zdravstvenemu osebju večkrat nezaupljivi, zapro se vase, ne smejejo se niti ne govore, igrače in knjige odklanjajo. Tak bolnik potrebuje mir in ne smemo siliti v njega. Toda kmalu otrok sam spozna, da mu hočemo le dobro, začenja se zanimati za igrače in druge otroke, vmešava se v pogovore in sam nagovori zdravnika. Led je že prebit, ko sme prvič v igralnico. Poleg stenoze pa je velika nevarnost perforacija požiralnika z vrsto najhujših komplikacij, ki slede. Taki otroci se zdravijo po več mesecev in tudi več let, posebno še, če jim naredimo gastrostomijo in postanejo sčasoma čisto »naši«. Njim bolnica ni več bolnica, ampak drugi dom. Ker pravijo razni strokovnjaki, da taki otroci ne zaostanejo le telesno, ampak tudi duševno, je naša naloga, da to po možnosti preprečimo. Res nam z izredno skrbno pripravljeno hrano uspe, da otroci telesno dobro uspevajo, kar se pa tiče duševnega razvoja, smo pa zgornjo »normo« postavili na laž, kajti naši otroci se tudi duševno zelo dobro razvijajo, tako da večinoma celo prekašajo normalne otroke istih let. Seveda se z njimi zelo mnogo pečamo, na razpolago imajo mnogo knjig in igrač, razen k lutkovnim in filmskim predstavam na oddelku in v mestu jih peljemo k raznim proslavam, koncertom in vojaškim paradam. Sprevod Dedka Mraza, ki jih vsako leto obiše in obdaruje na oddelku, gredo gledat tudi v mesto. Vesele se sonca in snega, vesele se vzgojiteljice, ki pride vsak popoldan in z njimi riše, modelira, raja in poje, jim pripoveduje pravljice in še mnogokaj. Trud, ki ga posvetimo tem otrokom, nam bogato poplačajo lepi uspehi in pa iskrena vdanost in ljubezen teh otrok.